

Sygn. akt V ACa 481/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 stycznia 2016r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Wilk
Sędziowie:	SA Olga Gornowicz-Owczarek (spr.) SO del. Dariusz Chrapoński
Protokolant:	Anna Fic

po rozpoznaniu w dniu 27 stycznia 2016r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...)Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

przeciwko Z. O.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 18 grudnia 2014r., sygn. akt XIII GC 446/13

1. oddala apelację;

2. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Dariusz Chrapoński	SSA Iwona Wilk	SSA Olga Gornowicz-Owczarek

Sygn. Akt V ACa 481/15

UZASADNIENIE

Powódka (...) Handlowa Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

w K. w pozwie skierowanym przeciwko pozwanemu Z. O. domagała się zasądzenia kwoty 132.436,31 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 2 września 2011 r. oraz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu żądania pozwu powódka podała, że w dniu 4 sierpnia 2010 r. strony zawarły umowę o współpracy, w wyniku której miały realizować wspólne przedsięwzięcia z zachowaniem lojalności i wzajemnej współpracy. Zgodnie z § 4 umowy strona, która naruszy te zasady zobowiązana będzie do zapłaty drugiej stronie kary umownej w wysokości 200.000 zł z tytułu każdorazowego naruszenia. Na podstawie powyższych zapisów umowy strona pozwana zobowiązała się nie prowadzić bez wiedzy i zezwolenia drugiej strony samodzielnych kontaktów handlowych z kontrahentami powódki oraz do nie nakłaniania kontrahentów do rozwiązania umowy z powódką w celu przysporzenia korzyści sobie bądź osobie trzeciej. W celu realizacji umowy strona powodowa ujawniła pozwanemu dane swojego kontrahenta (...) S.A., z którą powódka zawarła umowę w dniu 5 sierpnia 2010 r. na dostarczanie kruszywa do obwodnicy miasta L. w okresie od dnia 2 sierpnia 2010r. do dnia 21 kwietnia 2012 r. Pozwany miał jako podwykonawca strony powodowej dostarczać kruszywo dla realizacji umowy z (...) S.A. Ponadto pozwany miał świadomość, iż powódka prowadziła rozmowy w zakresie dostaw kruszywa w inne miejsca, gdzie roboty prowadziła firma (...) S.A. W związku z powyższymi informacjami przez stronę powodową o podjętych rozmowach pozwanego w celu podpisania umowy z (...) S.A. z pominięciem powódki, celem zdyscyplinowania pozwanego, powódka zawarła z pozwanym porozumienie z dnia 5 października 2010 r. Powódka wskazała, iż pozwany złamał warunki umowy i porozumienia, i zawarł umowę o dostarczaniu kruszywa bezpośrednio z firmą (...) S.A. Ponadto w imieniu swojej żony K. O. pozwany prowadził rozmowy z firmą (...) S.A. w celu świadczenia dla firmy (...) S.A. usług przez K. O. prowadzącą firmę (...). Pozwany zawarł z (...) S.A. umowę na transport kruszywa, które sprzedawała jego żona dla kontrahentów nieuczciwie pozyskanych m.in. na obwodnice L. i S..

W związku ze złamaniem postanowień umownych strona powodowa wystawiła na pozwanego notę obciążeniową nr (...) z dnia 1 września 2011r. na kwotę 200.000 zł. Następnie powódka pismem z dnia 1 września 2011r. złożyła oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności o kwotę 67.353,76 zł.

Strona powodowa ponadto podniosła, iż niezależnie od złamania postanowień umownych, zachowanie pozwanego stanowiło czyn nieuczciwej konkurencji. Pozwany naraził powódkę na straty wynikające z utraty zysków z podpisanych, a nie zrealizowanych umów z firmą (...) S.A. oraz prognozowanych zysków z negocjowanych umów z odbiorcą (...) S.A.

Dnia 23 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Katowicach wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, którym nakazał pozwanemu zapłatę na rzecz powódki kwoty dochodzonej pozwem z ustawowymi odsetkami zgodnie z żądaniem pozwu w całości wraz z kosztami procesu.

Pozwany złożył sprzeciw od wydanego nakazu zapłaty zaskarżając go w całości i wnosząc o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania.

Motywuując swoje stanowisko pozwany wskazał, iż w ramach prowadzonej działalności gospodarczej sprzedał oraz dostarczył na rzecz powódki kruszywo drogowe.

Powódka odebrała towar i dokonała częściowej zapłaty. Dlatego też pozwany wytoczył powódce powództwo o zapłatę, które zostało prawomocnie rozstrzygnięte wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach, sygn. akt XIX Ga 65/13. Pozwany wskazał, iż strony w dniu 27 września 2010 r. zawarły umowę w zakresie współpracy. Następnie strony do tej umowy zawierały załączniki, w których wskazywały już konkretne, wspólnie realizowane przedsięwzięcia. Nadto w dniu 5 października 2010r. strony zawarły porozumienie, którym doprecyzowały jedynie warunki wzajemnej współpracy. Pozwany podniósł, iż pismem z dnia 29 marca 2011r. jednostronnie zerwał zawartą umowę w zakresie współpracy polegającej na dostawie kruszywa. Najpóźniej więc od dnia 29 marca 2011r. strony nie pozostają związane jakąkolwiek umową. Pozwany podniósł, iż obowiązywanie jakichkolwiek klauzul zakazujących działalności konkurencyjnej po ustaniu umowy jest skuteczne tylko w sytuacji, w której na rzecz strony zobowiązanej do

zaniechania aktywności konkurencyjnej przewidziana jest wypłata stosownego odszkodowania. Pozwany podniósł, iż umowa

nr (...) nie obejmowała swą treścią wzajemnej współpracy stron z tej przyczyny, iż powódka nigdy nie współpracowała z (...) S.A. w zakresie usług transportowych, a nadto wyraziła pozwanemu ustną zgodę na zawarcie wskazanego kontraktu. Umowa nr (...) również dotyczy jedynie usługi transportowej, a nadto zawarta została po zerwaniu współpracy przez pozwanego z powódką.

Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo, zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 3.617 zł tytułem kosztów postępowania i nakazał pobrać od powódki na rzecz Skarbu Państwa kwotę 182,63 zł tytułem nie uiszczonych kosztów.

Sąd Okręgowy poczynił następujące ustalenia faktyczne:

W dniu 4 sierpnia 2010 r. strony zawarły umowę o współpracy, na mocy której zobowiązały się do ścisłej wzajemnej współpracy z zachowaniem lojalności w zakresie wszelkich wspólnych przedsięwzięć gospodarczych, które mają miejsce w dniu podpisania umowy, jak również mieć będą miejsce w przyszłości (§ 1 umowy). Wszelkie wspólne przedsięwzięcia miały być wykonywane przez strony wspólnie, w szczególności żadna ze stron nie była uprawniona bez wiedzy i zezwolenia drugiej strony do samodzielnych kontaktów z kontrahentami oraz do nakłaniania kontrahentów do nienawiązywania umowy z drugą stroną, bądź stronami, albo do rozwiązywania umowy z drugą stroną, bądź stronami, w celu przysporzenia korzyści sobie bądź osobie trzeciej (§ 2 umowy). Umowa została zawarta na czas nieokreślony (§ 6 ust. 1 umowy). Zgodnie z § 4 umowy strona naruszająca postanowienia § 1 pkt 2 c i d oraz § 2 i § 3, zobowiązana była do zapłaty drugiej stronie kary umownej w wysokości 200.000 zł z tytułu każdorazowego naruszenia. W przypadku, gdy szkoda przekroczyłaby wysokość zastrzeżonej kary umownej każda ze stron uprawniona była do dochodzenia odszkodowania przewyższającego wysokość zastrzeżonej kary umownej na zasadach ogólnych.

Strony postanowiły, iż każda ze stron może wypowiedzieć umowę na piśmie z zachowaniem 6-miesięcznego okresu wypowiedzenia. Każda ze stron mogła także wypowiedzieć niniejszą umowę ze skutkiem natychmiastowym poprzez złożenie pisemnego oświadczenia w przypadku nielojalnego zachowania drugiej strony umowy uniemożliwiającego dalszą współpracę stron lub rażącego braku współpracy drugiej strony w ramach wspólnych przedsięwzięć gospodarczych (§ 5 umowy).

W załącznikach nr (...) i (...) z dnia 4 sierpnia 2010 r. do powyższej umowy strony wskazały, iż jednym ze wspólnych przedsięwzięć, co do którego zobowiązują się ściśle współpracować, na warunkach opisanych w umowie o współpracy z dnia 4 sierpnia 2010 r. jest dostawa kruszyw do obwodnicy miasta L. i R.. Kolejny załącznik nr (...) z dnia 3 września 2010 r. dotyczył dostaw kruszyw do obwodnicy miasta S., a załącznik nr (...) z dnia 4 października 2010 r. dotyczył dostaw kruszyw do obwodnicy miasta S..

W dniu 5 sierpnia 2010 r. powódka zawarła z (...) S.A. umowę sprzedaży nr (...), na mocy której powódka zobowiązała się sprzedawać (...) S.A. kruszywo do obwodnicy miasta L., w okresie od dnia 2 sierpnia 2010r. do dnia 21 kwietnia 2012r. Zgodnie z umową (...) S.A. zobowiązany był do odebrania towaru własnym transportem i na własne ryzyko.

Celem wywiązania się z obowiązku sprzedaży kruszywa na rzecz (...) S.A. powódka każdorazowo składała pozwanemu zamówienia na dostawę kruszywa.

Dla zabezpieczenia regularnych dostaw powódka proponowała pozwanemu zawarcie w tym przedmiocie pisemnej umowy o treści odpowiadającej umowie zawartej przez powódkę z (...) S.A., jednak pozwany nie wyraził na to zgody. Strony uzgodniły, że pozwany we własnym imieniu będzie kupował kruszywo w kopalni (regulując cenę sprzedaży

z własnych środków), a następnie będzie je odsprzedawał powódce z odroczonym terminem płatności. Ustalono również orientacyjną wielkość dostaw oraz, że cena sprzedaży kruszywa przez pozwanego na rzecz powódki będzie co do jednej tony o jeden złotych niższa niż w przypadku sprzedaży przez powódkę na rzecz (...) S.A., co miało stanowić zysk powódki.

W ramach powyższej współpracy pozwany sprzedał powódce kruszywo, za które wystawił powódce faktury VAT. Powódka odebrała towar i faktury, lecz dokonała jedynie częściowej zapłaty. Pomimo wezwania do zapłaty nie uregulowała pozostałej części należności. Wobec powyższego pozwany wytoczył powódce powództwo o zapłatę, które zostało prawomocnie rozstrzygnięte wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 27 maja 2013r., sygn. akt XIX Ga 65/13. Zapadłym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach utrzymał w części wyrok sądu pierwszej instancji nakazując (...) Sp. z o.o. zapłatę na rzecz Z. O. kwotę 50.813 zł wraz z odsetkami ustawowymi i kosztami postępowania.

Pozwany w dniu 30 sierpnia 2010 r. zawarł z (...) S.A. umowę dostawy kruszywa nr (...), na podstawie której zobowiązał się dostarczać (...) S.A. kruszywo w okresie od 8 września 2010 r. do 9 września 2010 r. Zapłata za dostarczony towar miała być dokonywana na podstawie cen jednostkowych określonych w załączniku nr (...), które obejmowały wszelkie koszty związane z realizacją przedmiotu umowy, a w szczególności opłaty kolejowe oraz wszelkie koszty związane z wytworzeniem oraz dostarczeniem towarów do S..

W związku z zawarciem przez pozwanego umowy z (...) S.A. w dniu 5 października 2010 r. strony zawarły porozumienie, w którym zaznaczono, iż umowa o ścisłej współpracy obowiązuje od dnia 4 sierpnia 2010 r., a strony zobowiązały się do ścisłej współpracy w zakresie wszelkich wspólnych przedsięwzięć gospodarczych mających miejsce w dniu zawarcia umowy oraz w przyszłości. Ponadto pozwany zobowiązał się nie prowadzić z (...) S.A. jakichkolwiek negocjacji w przedmiocie dostarczania (...) S.A. kruszywa do obwodnicy miasta S., jak również w przedmiocie każdej innej inwestycji, w tym w szczególności inwestycji opisanych w załączniku nr (...), (...) oraz (...) do umowy współpracy. W przypadku naruszenia, któregośkolwiek postanowienia porozumienia, pozwany zobowiązał się do zapłaty powódce kary umownej w wysokości zastrzeżonej w umowie o współpracy.

W dniu 31 stycznia 2011r. pozwany zawarł z (...) S.A. umowę nr (...) o usługi transportowe, zgodnie z którą pozwany zobowiązał się do przewozu własnymi środkami transportowymi mieszanki kamiennej do obwodnicy L. w okresie od 31 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2011 r.

Powódka nie regulowała w terminie płatności za dostarczane jej przez pozwanego kruszywo, co z kolei powodowało, że pozwany nie mógł w terminie regulować płatności producentowi kruszywa. W związku z tym pozwany pismem z dnia 29 marca 2011 r. jednostronnie wypowiedział zawartą umowę w zakresie współpracy i zaprzestał dostarczać kruszywo. Powódka w piśmie z dnia 4 kwietnia 2011 r. skierowanym do pozwanego stwierdziła, iż umowa stron nie przewiduje jednostronnego „zerwania umowy”, a zatem umowa jest nadal wiążąca i wezwała pozwanego do realizacji świadczenia. W odpowiedzi pozwany w piśmie z dnia 12 kwietnia 2011 r. wskazał, iż firma (...), od której odbiera kruszywo zablokowała dostawy kruszywa z uwagi na zadłużenie w regulowaniu płatności za kruszywo, za które pozwany nie jest w stanie zapłacić, z uwagi na zaleganie z płatnościami przez powódkę za dostarczone jej przez pozwanego kruszywo.

Po zerwaniu umowy przez pozwanego, powódka nie dostarczała kruszywa (...) S.A. W związku z tym (...) S.A. zagroził powódce wysokimi karami umownymi z tytułu nieterminowego dostarczania kruszywa. Wówczas A. S. i G. S. zaproponowali pozwanemu dostawę kruszywa bezpośrednio do firmy (...) S.A.

w zamian za co (...) S.A. miał odstąpić od naliczania kar umownych powódce.

W związku z tym pozwany nadal kupował kruszywo od producenta, bo miał preferencyjne ceny, a następnie fakturował je na firmę żony.

Z kolei K. O., małżonka pozwanego, prowadząca działalność gospodarczą pod firmą PHU (...) O. K., w dniu 10 marca 2011r. zawarła z (...) S.A. umowę sprzedaży kruszywa nr (...) do obwodnicy miasta L..

Za dostarczone kruszywo wystawiła (...) S.A. w okresie od 29 kwietnia 2011r. do 8 września 2011r. załączone do pozwu faktury VAT.

W dniu 1 września 2011 r. powódka wystawiła pozwanemu notę obciążeniową nr (...) na kwotę 200.000 zł tytułem kary umownej za złamanie warunków umowy o współpracy i porozumienia z dnia 5 października 2010 r. poprzez podejmowanie rozmów handlowych oraz zawieranie umów z (...) S.A.

Jednocześnie powódka pismem z dnia 1 września 2011 r. złożyła pozwanemu oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności, dokonując potrącenia wierzytelności przysługujących pozwanemu wobec powódki wynikających z faktur VAT nr (...),

nr (...), nr (...), nr (...), nr (...) nr (...) na łączną kwotę 67.353,76 zł z wierzytelnością powódki wobec pozwanego wynikającą z noty księgowej

nr (...), opiewającej na kwotę 200.000 zł. Powódka wezwała pozwanego do zapłaty pozostałej po potrąceniu kwoty w wysokości 132.656,24 zł w terminie 7 dni od dnia dostarczenia wezwania. Notę obciążeniową oraz oświadczenie o potrąceniu powódka przesała pozwanemu przesyłką poleconą w dniu 21 września 2011 r.

Oceniając zeznania świadków Sąd Okręgowy uznał za w pełni wiarygodne zeznania świadków A. S., K. O., K. S. (1) oraz pozwanego Z. O., odmawiając częściowo wiarygodności zeznaniom świadków S. S., A. W. i G. S., w szczególności w zakresie, że powódka swoje płatności w stosunku do pozwanego za dostarczane jej kruszywo regulowała terminowo.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że roszczenie strony powodowej nie zasługuje na uwzględnienie.

Strona powodowa żądanie zgłoszone w pozwie wywodziła z faktu zastrzeżenia w łączącej strony umowie kary umownej z tytułu naruszenia warunków umowy. Podniosła, iż pozwany naruszył warunki umowy poprzez podejmowanie rozmów handlowych oraz zawarcie umów z (...) S.A.

Powódka podniosła także, iż niezależnie od złamania postanowień umownych zachowanie pozwanego stanowiło czyn nieuczciwej konkurencji zgodnie z ustawą z dnia

16 kwietnia 1993r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, jednakże powyższego zarzutu

ani w pozwie ani w toku postępowania nie dowodziła, a żądanie zasądzenia kwoty dochodzonej pozwem opierała o notę obciążeniową wystawioną pozwanemu na podstawie

§ 4 umowy o współpracy z dnia 4 sierpnia 2010 r.

Sąd stwierdził, że strony, działając w ramach art. 483 § 1 k.c., zastrzegły w umowie karę umowną na wypadek niewłaściwego wykonania przez pozwanego umowy polegającego na podjęciu poza wiedzą i zezwoleniem powódki współpracy z (...) S.A. na dostawę kruszywa do miejsc budowy w L., S., R. i S.. Zakres odpowiedzialności z tytułu kary umownej określonej w art. 483 § 1 k.c. pokrywa się z zakresem ogólnej odpowiedzialności dłużnika za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (art. 471 k.c.), a zatem dłużnik może uwolnić się od zapłaty kary umownej na ogólnych zasadach wykazując, że wskazywana przez wierzyciela przyczyna niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania powstała z przyczyn niezależnych od niego.

Sąd Okręgowy powołał się na wypowiedzenie umowy stron przez pozwanego dokonane pismem z dnia 29 marca 2011 r. uzasadnione tym, iż powódka za dostarczane jej przez pozwanego kruszywo nie płaćła w terminie. W związku z tym pozwany, który sam nie dysponował odpowiednimi środkami finansowymi, zalegał z płatnościami wobec kopalni, od której kupował kruszywo. Kopalnia w związku z tym odmówiła dalszej sprzedaży kruszywa pozwanemu dopóki nie

ureguluje on zaległości. To spowodowało, że pozwany nie był w stanie dostarczać powódce kruszywo przeznaczone dla (...) S.A.

Z akt sprawy o sygn. VI GC 702/11/4 Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach wynika, iż powódka pozostawała w opóźnieniu w zapłacie dochodzonych pozwem faktur. Część faktur wystawionych przez pozwanego, powódka uregulowała po terminach zapłaty, natomiast faktury wystawione w dniu 12 lutego 2011 r. i w dniach następnych powódka już nie uregulowała. Podkreślił też Sąd Okręgowy, iż termin płatności wystawionych przez pozwanego powódce faktur wynosił jeden miesiąc, co powodowało, że pozwany po uiszczeniu zapłaty za kruszywo kopalni musiał oczekiwać na płatność od powódki jeden miesiąc. Do tego terminu dochodziły jeszcze opóźnienia powódki. To powodowało, że pozwany nie był w stanie regulować swoich zobowiązań wobec kopalni na bieżąco.

Wypowiedzenie ocenione zostało jako skuteczne. W aktach sprawy brak dowodu na to, kiedy dokładnie pismo to zostało przesłane i odebrane przez powódkę. Jednakże stwierdzić można, iż w jego posiadaniu powódka była już co najmniej w dniu 4 kwietnia 2011r., gdyż taką datę ma pismo powódki będące odpowiedzią na wypowiedzenie umowy przez pozwanego. W związku z tym umowa stron z dnia 4 sierpnia 2010 r. oraz porozumienie z dnia 5 października 2010 r., rozwiązaniu uległy najpóźniej w dniu 4 kwietnia 2011 r.

Podzielił Sąd Okręgowy stanowisko powódki, że pozwany naruszył warunki współpracy stron poprzez zawarcie w dniu 30 sierpnia 2010 r. z (...) S.A. umowy dostawy kruszywa nr (...), na podstawie której zobowiązał się dostarczać (...) S.A. kruszywo w okresie od 8 września 2010 r. do 9 września 2010 r. Jednakże strony w dniu 5 października 2010 r. zawarły porozumienie, w którym wskazały, że pozwany podjął negocjacje z (...) S.A. w przedmiocie dostawy kruszywa oraz, że pozwany zobowiązuje się do zaprzestania ich prowadzenia. Jednocześnie pozwany zobowiązał się do dalszej dostawy kruszywa powódce. Tym samym uznał, iż powódka w zamian za dalszą współpracę i zaprzestanie przez pozwanego prowadzenia rozmów z (...) S.A. zrezygnowała z nakładania na pozwanego kary umownej za naruszenie warunków umowy z dnia 4 sierpnia 2010 r. przez zawarcie z (...) S.A. umowy z dnia 30 sierpnia 2010 r.

Z kolei zawarta przez pozwanego w dniu 31 stycznia 2011 r. z (...) S.A. umowa nr (...) o usługi transportowe nie została uznana za sprzeczną z umową z dnia 4 sierpnia 2010 r. i porozumieniem stron, bowiem jej przedmiotem było dokonywanie na rzecz (...) S.A. usług transportowych przez pozwanego, a nie dostarczanie kruszywa. Umowa zawarta przez powódkę z (...) S.A. w dniu 5 sierpnia 2010 r. dotyczyła tylko sprzedaży kruszywa, natomiast do jego odbioru własnym transportem zobowiązany był (...) S.A.

Wprawdzie zauważył Sąd Okręgowy, że K. O., małżonka pozwanego, zawarła z (...) S.A. umowę na dostawę kruszywa w dniu 10 marca 2011 r., a w tym czasie pozwany był jeszcze związany umową o współpracy z powódką, to jednak doszedł do wniosku, iż pozwany nie odpowiada za prowadzoną przez K. O. działalność gospodarczą. K. O. prowadziła własną działalność pod firmą PHU (...) O. K. i w związku z tym to ona, a nie jej małżonek była uprawniona do podejmowania decyzji co do działalności firmy. I chociaż małżonkowie pozostają we wspólności majątkowej, to jednak to ona, a nie jej małżonek, decydowała o zawieraniu umów z innymi firmami. Sprzeciw męża co do zawarcia umowy przez jej firmę z (...) S.A. nie miałby znaczenia. K. O. nie była związana żadną umową z powódką, a do zawarcia umowy z (...) S.A. nie musiała posiadać żadnych uzyskanych od męża informacji objętych tajemnicą, o których była mowa w umowie o współpracy z dnia 4 sierpnia 2010 r. Powódka nie posiadała też wyłączności na dostawę kruszywa do (...) S.A. Dlatego K. O. mogła podjąć rozmowy z (...) S.A. i zawrzeć umowę.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał, iż powódka bezzasadnie wystawiła pozwanemu notę obciążeniową nr (...) z tytułu naliczenia kary umownej na kwotę 200.000 zł i oddalił powództwo.

O kosztach procesu orzeczono stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c.

Ponadto nakazano pobrać od powódki na rzecz Skarbu Państwa kwotę 182,63 zł tytułem kosztów stawiennictwa świadka.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka, która domagała się jego zmiany poprzez uwzględnienie powództwa wraz z kosztami postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Powódka zarzuciła:

1) sprzeczność poczynionych ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegający na przyjęciu, iż A. S. i G. S. zaproponowali pozwanemu dostawę kruszywa bezpośrednio do firmy (...) S.A. w zamian za co (...) S.A. miał odstąpić od naliczania kar umownych powódce;

2) **sprzeczność poczynionych ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie, iż na dzień podpisania umowy przez K. O. z firmą (...) S.A., istniały opóźnienia w zapłacie należności na rzecz pozwanego uzasadniające zerwanie umowy;**

3) sprzeczność poczynionych ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie, iż rzekome opóźnienia w płatnościach powódki było powodem tego, że pozwany nie był w stanie dostarczać powódce kruszywa przeznaczonego dla (...) S.A. i wywiązywać się z umowy z powódką podczas, gdy pozwany kupował w tym samym czasie kruszywo i refakturował je na żonę, która następnie sprzedawała je do Firmy (...) S.A.;

4) naruszenie art. 483 k.c. w związku z § 2 umowy o współpracy z dnia 04.08.2010 r. i porozumienia z dnia 05.10.2010 r. oraz art. 65 k.c., co doprowadziło do przekonania Sądu, iż stosunek zobowiązaniowy w postaci umowy dostawy kruszywa jest tożsamym stosunkiem zobowiązaniowym do zachowania lojalności i do ustalenia, iż naruszenie stosunku zobowiązaniowego w zakresie „zakazu konkurencji” i obowiązku zachowania lojalności przez pozwanego może zostać zniweczone przez następną brak zapłaty z dostarczane kruszywo przez powódkę;

5) naruszenie art. 31 § 2 k.r.o. poprzez brak rozważenia, czy dochody z działalności zarobkowej K. O. weszły do majątku wspólnego małżonków i są korzyścią majątkową pozwanego;

6) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez ustalenie, że mimo przyznania przez pozwanego, że w trakcie umowy o współpracy między stronami, a także po złożeniu oświadczenia o zerwaniu umowy, Z. O. kupował kruszywo od producenta, a następnie fakturował je na firmę żony w celu dalszej sprzedaży dla (...) S.A., pozwany prowadził negocjacje z (...) S.A. w imieniu swojej żony zmierzające do zawarcia przez nią umowy i doprowadził do jej podpisania, czym naruszył § 2 umowy współpracy;

7) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez przyjęcie, iż dochód z wynegocjowanej przez pozwanego, a zawartej przez K. O., umowy o dostawę kruszywa na obwodnice L. nie jest korzyścią majątkową pozwanego i jego żony, o której mowa w umowie zawartej między stronami i porozumieniu z dnia 5 października 2010 r.;

8) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez przyjęcie, iż zawarcie umowy przez pozwanego o przewóz kruszywa w trakcie umowy o współpracy, w tym kruszywa refakturowanego na żonę i sprzedawanego przez nią do (...) S.A. zamiast powódki, nie narusza zapisów umowy i porozumienia;

9) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie oceny dowodów w sposób sprzeczny z zasadami logiki, a mianowicie poprzez ustalenie, że zawarcie porozumienia z dnia 5 października 2010 r. wskazującego, że pozwany podjął negocjacje z (...) S.A. w przedmiocie dostawy kruszywa oraz, że pozwany zobowiązuje się do zaprzestania ich prowadzenia z jednoczesnym zobowiązaniem się do dalszej dostawy kruszywa powódce, jest podstawą do odstąpienia od nakładania kar umownych za działania sprzeczne z umową i porozumieniem przed i po dacie zawarcia porozumienia;

10) naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. i niewskazanie przyczyn, dla których sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej zeznaniom świadków S. S., G. S. i A. W..

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powódki nie odniosła zamierzonego skutku i jako niezasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Apelacja powódki nie jest uzasadniona w zakresie zarzutu naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 328 § 2 k.p.c. Cytowany powyżej przepis określa, jakie elementy sąd jest zobowiązany ująć w uzasadnieniu wyroku. Powinno ono zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Braki mogą dotyczyć zarówno podstawy faktycznej, jak i prawnej. Niedostatecznie jasno ustalony stan faktyczny może uniemożliwiać dokonanie oceny wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2011 r., sygn. akt II UK 346/10), a tym samym uzasadniać zarzut naruszenia prawa materialnego, gdyż o jego prawidłowym zastosowaniu można mówić dopiero wówczas, gdy ustalenia stanowiące podstawę zaskarżonego wyroku pozwalają na ocenę tego zastosowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2004 r., sygn. akt V CK 92/04). Wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku polega natomiast na wskazaniu nie tylko przepisów prawa, ale także na wyjaśnieniu, w jaki sposób wpływają one na treść rozstrzygnięcia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2011 r., sygn. akt I CSK 581/10). W orzecznictwie wyraźnie wskazuje się, iż zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. powinien być uznany za uzasadniony jedynie w przypadkach wyjątkowych, kiedy treść uzasadnienia całkowicie uniemożliwia sądowi drugiej instancji dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2011 r., sygn. akt I UK 325/10).

Naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. skarżąca upatrywała w braku podania przyczyn częściowej odmowy wiarygodności zeznaniom świadków S. S., A. W. i G. S.. Sąd Okręgowy uznał, że w zakresie, w jakim pozostają oni w sprzeczności z zeznaniami pozostałych świadków odnośnie terminowego regulowania płatności w stosunku do pozwanego za dostarczane kruszywo, ich zeznania nie polegają na prawdzie. Wprawdzie nie odniósł się do konkretnych dowodów, ale konkluzję Sądu Okręgowego należy podzielić. Z uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego wydanego w sprawie o sygn. akt VI GC 702/11 (k.228 akt) i wezwania do zapłaty z dnia 6 maja 2011 r. (k. 186 akt) wynika, iż na koniec marca 2011 r. powódka zalegała z płatnością trzech faktur na łączną kwotę 43.244,42 zł. Zeznania pozwanego i świadka K. O. są zatem zgodne z treścią tych dokumentów. Lakoniczne stwierdzenia w tym względzie świadków S. S., A. W. i G. S. nie mogą zmienić tej oceny. Świadek A. W. zeznał, że w związku z podziałem czynności zawodowych w ogóle się tym nie zajmował, świadek K. S. (2) nie potrafił powiedzieć, czy wiedział o zaległościach, a świadek S. S. potwierdził, że wstrzymali się z płatnością ze względu na możliwość żądania od pozwanego kary umownej.

Powódka kwestionowała poprawność poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, które stały się podstawą stwierdzenia, że nie zaszyły okoliczności, które uzasadniałyby obciążenie pozwanego karą umowną. Decydujące zatem znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy ma określenie, czy wnioski Sądu Okręgowego są sprzeczne z zebrany materiał dowodowy.

Oceniając wiarygodność przeprowadzonych dowodów Sąd Okręgowy nie przekroczył granic swobodnej oceny dowodów określonych przepisem art. 233 § 1 k.p.c. Za chybione należało uznać zarzuty apelującego dotyczące prawidłowości poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 czerwca 1999r. (sygn. akt II UKN 685/98) ramy swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Błąd w ustaleniach faktycznych następuje, gdy zachodzi dysharmonia pomiędzy materiałem zgromadzonym w sprawie a konkluzją, do której dochodzi sąd na skutek przeinaczenia dowodu oraz wszelkich wypadków wadliwości wynikających z naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. Przepis ten byłby naruszony, gdy ocena materiału dowodowego koliduje z zasadami doświadczenia życiowego lub regułami logicznego wnioskowania.

Tak rozumianego zarzutu sprzeczności ustaleń Sądu z treścią materiału dowodowego Sądowi pierwszej instancji w niniejszej sprawie skutecznie zarzucić nie można.

Przede wszystkim należy zaznaczyć, że wątpliwości budzi termin podpisania przez pozwanego umowy datowanej na dzień 4 sierpnia 2010 r. Zgodnie strony potwierdziły, że dokument nie był spisywany przy wspólnej obecności stron. Jego tekst przygotowała powódka, podpisał ją prezes jej zarządu, a następnie wysłano go do pozwanego drogą pocztową. Dopiero wtedy pozwany podpisał jego tekst i odesłał dokument. Twierdzenia takie są zgodne z zeznaniami świadka A. W., który w tamtym okresie był jedynym członkiem zarządu powódki i który stwierdził, że nigdy z pozwanym się osobiście nie spotkał i nie omawiał treści umowy. Jak wynikałoby z zeznań pozwanego, również pozwany nie analizował szczegółowo jego treści i ze względu na to, że powódka domagała się jej podpisania wyraził na to zgodę. Brak jest zatem możliwości ustalenia, jak była wspólna intencja stron. Powódka podkreśla, że celem umowy było zapobieżenie przejścia jej kontrahentów przez bezpośrednich dostawców surowca. Rola powódki sprowadzała się bowiem wyłącznie do pośredniczenia w zakupie, natomiast towar był wydawany nabywcy ((...) S.A.) bezpośrednio w miejscu zakupu. Pozwany na taki cel umowy ostatecznie przystał. Biorąc jednak pod uwagę, że pozwany już w sierpniu nawiązał współpracę z (...) S.A. na dostawę kruszywa w dniach 8-9 września 2010 r., istotne jest ustalenie, kiedy umowa z daty 4 sierpnia 2010 r. wiązała strony.

Pod podpisem pozwanego na umowie widnieje odręcznie wpisana data: 27.09.2010 r. Strona pozwana potwierdziła, że data została naniesiona przez pozwanego. Takie stanowisko wyraziła także w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji (k. 224 akt). Strona przeciwna temu skutecznie nie zaprzeczyła, a zaferowane przez nią wnioski dowodowe nie zmierzały do zakwestionowania tego faktu. Wynika z tego, że w dniu 4 sierpnia 2010 r. umowa nie wiązała jeszcze stron, a skutecznie została zawarta dopiero w dniu 27 września 2010 r.

Po podpisaniu tej umowy strony zawarły jeszcze jedno porozumienie, w dniu 5 października 2010 r., w którym potwierdzono zasady współpracy w zakresie obowiązku zachowania lojalności kontraktowej. W momencie jego sporządzenia powódka wiedziała już o negocjacjach pozwanego z (...) S.A. odnośnie dostawy kruszywa do obwodnicy S., co znalazło odzwierciedlenie w treści dokumentu. Strony odwoływały się do umowy datowanej na dzień 4 sierpnia 2010 r. i zaznaczyły, że łączy ich umowa o współpracy, która obowiązuje od tej daty. W umowie tej pozwany zobowiązał się nie prowadzić dalszych negocjacji z (...) S.A. w zakresie współpracy podjętej w sierpniu 2010 r., jak i żadnej innej inwestycji. Błędnie jednak przyjmuje skarżąca, że treść dokumentu wskazuje na to, iż pozwany w dniu 5 października 2010 r. zgodził się na przyjęcie swojej odpowiedzialności za podejmowaną współpracę, o której mowa w treści porozumienia za okres wcześniejszy niż jego podpisanie. Takie rozumienie zapisów nie wynika nie tylko z treści dokumentu, na co powołuje się skarżąca, ale przeczą temu zeznania pozwanego. W chwili podpisywania porozumienia pozwany musiałby mieć świadomość, że intencją i wolą stron jest obciążenie go karą umowną za działania, które podjął nie tylko przed podpisaniem porozumienia, ale i przed podpisaniem umowy datowanej na dzień 4 sierpnia 2010 r. Świadomość pozwanego co do takiego zamiaru stron musiałaby być przez powódkę wykazana. Z zeznań pozwanego wynika natomiast okoliczność przeciwna, że przy potwierdzeniu współpracy tym porozumieniem chodziło o wyeliminowanie ewentualnej współpracy pozwanego z kontrahentem powódki na przyszłość. Obecna interpretacja porozumienia dokonywana przez stronę powodową nie przystaje ani do treści umowy, ani okoliczności, w jakich została zawarta. Pozwany musiałby wyraźnie wyrazić wolę poddania się odpowiedzialności kontraktowej za okres, kiedy odpowiedzialność na nim nie ciążyła. Odniesienie się do terminu obowiązywania umowy o współpracy i użycie sformułowań, że pozwany zobowiązuje się „nie prowadzić z (...) S.A. jakichkolwiek negocjacji”, a umowa w tym zakresie zostanie zawarta z (...) S.A. przez powódkę, nie świadczy o wiedzy i świadomości pozwanego, że bierze on na siebie odpowiedzialność kontraktową, obwarowaną karą umowną w wysokości 200.000 zł, za zdarzenia, które już miały miejsce.

Wprawdzie konkluzja Sądu Okręgowego, że powódka w chwili podpisywania porozumienia zrezygnowała z nałożenia na pozwanego kary umownej za umowę zawartą z (...) S.A. w dniu 30 sierpnia 2010 r. jest zbyt daleko idącą i nie mającą potwierdzenia w materiale dowodowym (brak wyraźnego oświadczenia o zrzeczeniu się roszczenia), to jednak

ostatecznie należało przyjąć, że żądanie powódki zapłaty kary umownej za zawarcie umowy z dnia 30 sierpnia 2010 r. było niezasadne, gdyż w ogóle jej nie służyło.

Umowy na dostawę kruszywa do obwodnicy S. powódka w ogóle nie zawarła. Świadek K. S. (1), zarządzający budową w tym rejonie z ramienia (...) S.A., potwierdził, że dwie dostawy wykonał pozwany, ale ze stroną powodową nie zamierzał podpisywać żadnej umowy, bo firma była dla niego niewiarygodna. Sprowadza się to do dodatkowej konkluzji, że działanie pozwanego nigdy nie naraziło na straty majątkowe powódki, bo powódka nie miała możliwości uzyskać tego kontraktu. A skoro celem umowy o współpracy i wzajemnej lojalności było uniemożliwienie zastąpienia powodowego pośrednika w sprzedaży kruszywa, to działanie pozwanego nie stanowiło w tej sytuacji niewłaściwego wykonania umowy.

Nie można bowiem zgodzić z forsowaną przez skarżącą tezą, że umowę o współpracy należy rozdzielić od umowy o dostawę. Gdyby nie zawierano umowy o dostawę umowa o współpracy zostałaaby pozbawiona jakiegokolwiek sensu ekonomicznego. Załączniki do umowy współpracy precyzowały rodzaj współpracy, do której ogólne zapisy miały się odnosić. Współpraca stron dotyczyła wyłącznie realizacji dostaw kruszywa do (...) S.A. na budowy prowadzone w S., L., R. i S..

Powódka zawarła umowę w dniu 5 sierpnia 2010 r. z (...) S.A. na dostawę kruszywa do L.. Przedmiotem umowy była wyłącznie sprzedaż kruszywa. Powódka nie zobowiązywała się organizować transportu, który ciążył na odbiorcy towaru. Odbiorca towaru transport ten zamówił w styczniu 2011 r. u pozwanego, który w ramach swojego przedsiębiorstwa prowadził takiego rodzaju działalność. Wykonywanie usługi dostawy nie wchodziło w zakres umowy powódki z odbiorcą towaru. Współpraca stron odwoływała się do „dostawy kruszywa” na jakąkolwiek inwestycję, która była w kręgu zainteresowania powódki. Zarzucanie obecnie pozwanemu, że zawarł umowę na wykonywanie transportu tych dostaw, stanowiłoby rozszerzenie zakresu uzgodnionych warunków współpracy, która miała dotyczyć tylko „wspólnych przedsięwzięć”. Powódka posiadała wiedzę, że pozwany realizuje transport na rzecz odbiorcy – kontrahenta powódki, gdyż potwierdził to świadek S. S., który zeznał, że od początku ustalili, iż to pozwany miał zapewniać dowóz.

Nie stanowi także podstawy do obciążenia pozwanego karą umowną za doprowadzenie do zawarcia umowy na dostawę kruszywa między K. O. a (...) S.A. Sąd Okręgowy słusznie przyjął, iż zawarcie tej umowy nastąpiło na skutek okoliczności, za które pozwany nie ponosi odpowiedzialności. Ustalenia Sądu Okręgowego znajdują pełne odzwierciedlenie w treści zeznań świadka A. S. złożonych w postępowaniu sądowym toczonym w sprawie o sygn. akt VI GC 702/11, a do których świadek odwołał się w trakcie przesłuchania w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy wobec tego odczytał na rozprawie treść jego zeznań. Wynika z nich, że świadek był kierownikiem kontraktu ze strony (...) S.A. na budowie obwodnicy L.. Umowę na dostawę kruszywa wykonawca zawarł z powódką w sierpniu 2010 r. W styczniu 2011 r. doszło do spotkania świadka z G. S. i pozwanym, na którym G. S. przedstawił pozwanego jako osobę, która będzie realizowała dalsze dostawy, gdyż powódka nie była już w stanie tego robić. Jednocześnie G. S. poprosił świadka, aby (...) S.A. nie naliczała kar umownych wobec powódki za brak dostaw, na co (...) S.A. wyraziła zgodę. Zeznał też świadek, że wcześniej nie znał pozwanego i nie miał z nim żadnego kontaktu. Pozwany miał dostarczać kruszywo na tych samych warunkach, jakie wiązały powódkę z odbiorcą. W wyniku tego spotkania (...) S.A. zawarł umowę z firmą żony pozwanego.

Złożone w toku tego postępowania zeznania świadków G. S. i A. W. nie stały w sprzeczności z zeznaniami świadka A. S.. Ówczesny członek zarządu A. W. stwierdził bowiem, że w ogóle osobiście nie zajmował się kontraktami i nie potrafił żadnych szczegółowych okoliczności przytoczyć, natomiast świadek G. S. zeznał, że jego rola zakończyła się na podpisaniu kontraktu, a dalsze czynności były prowadzone przez zarząd w osobie A. W.. Zatem zeznania świadków A. W. i G. S. były w tym względzie sprzeczne ze sobą, co pozwala na poczynienie ustaleń na podstawie zeznań świadka A. S. tym bardziej, że jest to osoba niezwiązana zawodowo z żadną ze stron.

Dodatkowo podkreślić należy, że A. W., pełniący obowiązki prezesa zarządu, podał, że w rzeczywistości powodową firmę prowadzili w trójkę z S. S. i G. S., przy czym każdy z nich zajmował się innym zakresem działalności. Z racji tych

obowiązków G. S. prowadził negocjacje w celu zawarcia umów. Prezes godził się na to. Raz w tygodniu odbywały się ich wspólne spotkania, podczas których prezes powódki był o wszystkich poczynaniach informowany i nie zgłaszał sprzeciwu co do ich działań.

Skoro umowa z dnia 10 marca 2011 r. została zawarta za wiedzą i zgodą powódki, a wręcz z jej polecenia i w celu, aby uchronić powódkę od naliczania kar umownych określonych w umowie z (...) S.A., to nie może być mowy o naruszeniu przez pozwanego zakazu działania sprzecznego z interesem strony powodowej. Tym samym bez znaczenia pozostają argumenty podnoszone przez Sąd Okręgowy, a kwestionowane w apelacji, iż pozwany nie miał wpływu na zakres prowadzonej działalności gospodarczej przez żonę K. O. i nie osiągnął z tego tytułu żadnej korzyści.

Nie wpływa też na ocenę zasadności powództwa ustalenie, czy wypowiedzenie pozwanego było skuteczne. Niewątpliwie w dniu składania oświadczenia przez „zrywającego” umowę powódka zalegała z zapłatą ceny pozwanemu, który ostatecznie wytoczył proces o zapłatę. Jednak we wcześniejszym okresie, przed dniem 22 marca 2011 r. (data dokonania ostatniej wpłaty powódki), opóźnienia w płatności dotyczyły kilku dni. Rację ma zatem skarżąca, że brak podstaw, aby stwierdzić, iż w dniu zawierania umowy przez K. O. z (...) S.A. powódka na tyle zalegała z płatnością na rzecz pozwanego, że spowodowało to niemożność wykonania umowy stron przez pozwanego. Jednak to ze strony powódki wyszła propozycja zamiany dostawcy kruszywa wobec (...) S.A. i z tej już przyczyny roszczenie strony powodowej nie mogło zostać uwzględnione. Pozwany nie podejmował bowiem bez wiedzy i zgody powódki samodzielnych kontaktów z jej kontrahentami, które naruszałyby obowiązek wzajemnej lojalności.

Wobec takich ustaleń faktycznych należy przychylić się do wniosku Sądu Okręgowego, że brak jest podstaw do uznania, iż doszło do niewłaściwego wykonania umowy przez pozwanego, które prowadziłyby do powstania jego odpowiedzialności odszkodowawczej wyrażającej się w obowiązku zapłaty kary umownej. Tym samym Sąd Okręgowy nie naruszył normy art. 483 k.c. w zw. z art. 471 k.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i art. 99 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę powodową jako stronę przegrywającą. Na jedyny koszt poniesiony przez pozwanego złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 2.700 zł, ustalone według § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSO (del.) Dariusz Chrapoński SSA Iwona Wilk SSA Olga Gornowicz-Owczarek